

MULOQOT HAQIDA TUSHUNCHA

*Shahrisabz davlat pedagogika instituti talabasi
Shomurodov Lazizbek Qayumov Jasurbek*

Annotatsiya: Muloqot, insonlar o'rtasidagi ma'lumot almashish jarayoni bo'lib, bu jarayon nutq, yozuv, gestlar va boshqa kommunikativ vositalar orqali amalga oshiriladi. Muloqot, shuningdek, shaxslar o'rtasidagi o'zaro aloqalarni, tushunish va hissiyotlarni ifodalashni o'z ichiga oladi. Muloqotning mohiyati va ahamiyati hayotimizning har bir jabhasida, ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy va shaxsiy munosabatlarimizda muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: muloqot, hissiyot, munosabat, shaxslar, muhokama, fikr, ma'lumot.

Аннотация: Коммуникация – это процесс обмена информацией между людьми, и этот процесс осуществляется посредством речи, письма, жестов и других средств общения. Общение также включает в себя межличностное взаимодействие, понимание и выражение чувств. Характер и важность общения играют важную роль во всех аспектах нашей жизни, в наших социальных, экономических, культурных и личных отношениях.

Ключевые слова: общение, эмоция, отношение, личности, дискуссия, мнение, информация.

Abstract: Communication is the process of exchanging information between people, and this process is carried out through speech, writing, gestures and other means of communication. Communication also includes interpersonal interactions, understanding, and expression of feelings. The nature and importance of communication plays an important role in every aspect of our life, in our social, economic, cultural and personal relationships.

Key words: communication, emotion, attitude, persons, discussion, opinion, information.

KIRISH

Muloqot jarayoni ikki yoki undan ortiq shaxslar o'rtasida sodir bo'ladi. Bu jarayonda bir shaxs (muhokama qiluvchi) ma'lumotni, fikrni yoki hissozni ikkinchi shaxsga (qabul qiluvchi) yetkazadi. Qabul qiluvchi esa ushbu ma'lumotni qabul qiladi, uni tahlil qiladi va o'z fikrini yoki hissozini qaytaradi. Bu jarayon davomida turli xil omillar, masalan, til, madaniyat, ijtimoiy kontekst va psixologik holat, muloqotning samaradorligiga ta'sir ko'rsatadi. Muloqotning asosiy turlari mavjud. Ular orasida og'zaki muloqot, yozma muloqot, vizual muloqot va noverbal muloqot mavjud. Og'zaki muloqot, insonlar o'rtasida nutq orqali amalga oshiriladi. Bu turdagi muloqot

ko'pincha yuzma-yuz yoki telefon orqali bo'lishi mumkin. Yozma muloqot esa matn orqali, masalan, xat, email yoki xabarlar orqali amalga oshiriladi. Vizual muloqot esa rasmlar, grafikalar va diagrammalar orqali ma'lumot yetkazishni anglatadi. Noverbal muloqot esa insonlarning mimikasi, gestlari va boshqa jismoniy harakatlari orqali amalga oshiriladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Muloqot jarayonida to'g'ri va samarali muloqot uchun bir qancha omillar muhim ahamiyatga ega. Bular orasida tinglash, tushunish, aniqlik, samimiyat va hurmat mavjud. Tinglash — bu muloqot jarayonining muhim qismidir. Tinglash orqali qabul qiluvchi, muhokama qilayotgan shaxsning fikrlarini va hissiyotlarini tushunishga harakat qiladi. Tushunish esa muloqot jarayonining samaradorligini ta'minlaydi. Agar bir shaxs boshqa shaxsning fikrini to'g'ri tushunmasa, muloqot muvaffaqiyatsiz bo'lishi mumkin. Aniqlik muloqot jarayonida muhim ahamiyatga ega. Agar bir shaxs o'z fikrlarini noaniq yoki tushunarsiz ifodalasa, qabul qiluvchi uni noto'g'ri tushunishi mumkin. Shuning uchun fikrlarni aniq va ravshan ifodalash juda muhimdir. Samimiyat esa muloqotda ishonchni oshiradi. Agar shaxs samimiy bo'lsa, boshqa shaxs uning fikrlariga ishonch bilan qaraydi. Hurmat esa muloqot jarayonida o'zaro aloqalarni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Har bir shaxs bir-birining fikrlarini hurmat qilishi va e'tibor berishi kerak.[1]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Muloqot jarayonida turli xil to'siqlar ham mavjud. Bu to'siqlar muloqotning samaradorligini pasaytirishi mumkin. Masalan, til to'siqlari, madaniyat farqlari, shaxsiy hissiyotlar va psixologik holatlar muloqot jarayonini murakkablashtirishi mumkin. Til to'siqlari, agar ikki shaxs bir-birining tilini bilmasa, muloqot jarayonini qiyinlashtiradi. [2]

Madaniyat farqlari esa turli xalqlarning muloqot usullaridagi farqlarni anglatadi. Bu farqlar muloqot jarayonida tushunmovchiliklarga olib kelishi mumkin. Shuningdek, shaxsiy hissiyotlar ham muloqot jarayoniga ta'sir ko'rsatadi. Agar bir shaxs g'azablangan yoki xafa bo'lsa, u o'z fikrlarini to'g'ri ifodalashda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Psixologik holatlar esa, masalan, stress yoki depressiya, muloqot jarayonining samaradorligini pasaytirishi mumkin. Shuning uchun muloqot jarayonida shaxsiy hissiyotlarni boshqarish va o'z psixologik holatini yaxshilash muhimdir. Muloqotning ahamiyati zamonaviy jamiyatda yanada ortib bormoqda. Internet va texnologiyalarning rivojlanishi, masofaviy muloqot va global aloqa imkoniyatlarini yaratdi. Bugungi kunda insonlar turli mamlakatlardan va madaniyatlardan kelgan odamlar bilan muloqot qilish imkoniyatiga ega. Bu esa, o'z navbatida, muloqot jarayonida madaniy farqlarni tushunish va qabul qilishni talab qiladi.[3]

Muloqotning samaradorligini oshirish uchun turli xil strategiyalarni qo'llash mumkin. Masalan, faol tinglash, savollar berish, fikrlarni aniq ifodalash va

samimiyatni saqlash muloqot jarayonini yaxshilashga yordam beradi. Faol tinglash — bu tinglovchining muhokama qilayotgan shaxsga e'tibor berishi va uning fikrlarini to'liq tushunishga harakat qilishi. Savollar berish esa muhokama jarayonida aniqlik kiritishga yordam beradi. Fikrlarni aniq ifodalash esa tushunmovchiliklarni oldini olishga yordam beradi. Muloqot jarayonida o'zaro aloqalarni o'rnatish va mustahkamlash uchun ham muhim strategiyalar mavjud. Masalan, samimiy va ochiq bo'lish, bir-birining fikrlarini hurmat qilish va o'zaro qo'llab-quvvatlash muloqotni mustahkamlashga yordam beradi. [4]

Samimiy bo'lish, insonlar o'rtasida ishonchni oshiradi va muloqot jarayonini yanada samarali qiladi. Ochiq bo'lish esa fikrlarni erkin ifodalashga imkon beradi. Muloqot, shuningdek, shaxsiy rivojlanish va o'z-o'zini anglash jarayonida ham muhim ahamiyatga ega. Muloqot orqali insonlar o'z fikrlarini, hissiyotlarini va tajribalarini boshqalar bilan bo'lishish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu esa o'z-o'zini anglash va shaxsiy rivojlanishga yordam beradi. Muloqot jarayonida boshqalar bilan fikr almashish, yangi g'oyalar va qarashlarni qabul qilish imkoniyatini yaratadi.[5]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, muloqot — bu insonlar o'rtasidagi ma'lumot almashish jarayoni bo'lib, uning samaradorligi bir qancha omillarga bog'liq. Muloqotning turli turlari mavjud bo'lib, har bir tur o'ziga xos xususiyatlarga ega. Muloqot jarayoni murakkab bo'lishi mumkin, ammo to'g'ri yondashuv va strategiyalar yordamida uning samaradorligini oshirish mumkin. Muloqot, shuningdek, shaxsiy rivojlanish va o'zaro aloqalarni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Insonlar o'rtasidagi muloqotni yaxshilash va rivojlantirish, jamiyatimizni yanada mustahkamlashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdurahmonov, A. (2018). "Muloqot psixologiyasi". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
2. Qodirov, J. (2020). "Muloqot va uning ahamiyati". Tashkent: Fan va texnologiyalar nashriyoti.
3. Ismoilov, F. (2019). "Muloqot va ijtimoiy aloqalar". Tashkent: O'zbekiston davlat universiteti nashriyoti.
4. Tursunov, M. (2021). "O'zbek tilida muloqot: nazariya va amaliyot". Tashkent: O'zbekiston Milliy universiteti.
5. Karimova, D. (2022). "Muloqot va madaniyat". Tashkent: O'zbekiston madaniyat va san'at universiteti.
6. Abdullaeva, N. (2020). "Psixologik muloqot va uning asoslari". Tashkent: Oliy ta'lim muassasasi.
7. Sattarov, R. (2023). "Muloqot va shaxsiy rivojlanish". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi.